

kabinet op te nemen. 'Die meneer vertrouwde ik niet', voegde zij er toen aan toe. 'Hij was een communist' (dat was van der Gaag bepaald *niet*)

'en ik vond zijn vraag niet behoorlijk. Hiermee kwam hij op een terrein dat bij uitstek mijn eigen domein was. Hij wilde me eigenlijk forceren. Ik zei dat ik op zijn vraag natuurlijk geen antwoord kon geven want dat zou betekenen dat ik vooruitliep op de toekomst, in het bijzonder op de adviezen die ik nog moest ontvangen.'¹

Is die vraag inderdaad door van der Gaag gesteld? Hij heeft het in '81 ontkend.² Hoe dat zij, het punt of communisten in de regering moesten worden opgenomen, bleef de koningin bezighouden. Voor een bespreking met de minister van handel, nijverheid en landbouw in het derde kabinet-Gerbrandy, drs. J. H. Gispen, noteerde zij op 9 april: 'bespreking met team, hoe denkt dit over Communist aan just[itie]?'³ – wij vermoeden dat het de bedoeling van de koningin was dat Gispen dit denkbeeld aan zijn ambtgenoten zou voorleggen. Nadere gegevens terzake ontbreken.

Hetzelfde geldt voor een door Reuter vermeld gebeuren: dat nl. het bestuur van de illegale CPN, na een voorafgaand gesprek van Koejemans en Reuter met Drees (meer hierover in het volgende hoofdstuk), 'een uitnodiging (ontving) om een communistische afvaardiging voor consultatie met de koningin naar Engeland te sturen' – een uitnodiging die, als het relaas juist is, slechts van de koningin afkomstig kan zijn geweest. Brandenburg en Koejemans werden als afgevaardigden aangewezen en nadat de Vertrouwensmannen zich bereid hadden verklaard, hun overtocht te organiseren, begaven de voorzitter van de illegale CPN en de hoofdredacteur van *De Waarheid* zich per fiets naar de Biesbos. 'Ze hebben daar', aldus Reuter,

'enkele nachten lang op het seintje gewacht, maar steeds was het weer iets anders

Jaap' (Brandenburg) 'stelde dat het wel gek was dat de Groot elk contact schuwde, maar aan de andere kant het bericht niet objectief hoefde te zijn: het was bekend dat van Exter al voor de oorlog de pest aan de Groot had gehad.' (F. Reuter: *De Communistische Partij van Nederland in oorlogstijd*, p. 105–06)

¹ Koningin Wilhelmina, 17 maart 1956. ² Na lezing van het concept voor dit hoofdstuk berichtte hij ons dat hij er geen enkele herinnering aan had dat hij de weergegeven vraag aan de koningin zou hebben gesteld en het voor uitgesloten hield dat hij dat zou hebben gedaan. (brief, 4 okt. 1981, van J. van der Gaag) ³ Koningin Wilhelmina: 'Dagaantekening', 9 april 1945.